

Lihula Vabadussõja mälestussamba pargi eskiisprojekt:

ARHITEKTUURNE ESKIISPROJEKT

TÖÖ NR:	20-08
STAADIUM:	Eskiisprojekt
OBJEKT:	Pärnumaa, Lihula, Tallinna mnt 33, Pargi tn 1
TELLIJA:	Lääneranna vallavalitsus
ARHITEKT:	Arvi Anderson, Kristian Taaksalu, Aet Ader, Mari Hunt, Karin Tõugu, Kadri Klementi, Nele Sverns
VASTUTAV SPETSIALIST:	Aet Ader
PROJEKTEERIJA:	OÜ b210
Address:	Tatari 64 10143 Tallinn
Reg. nr:	12350923
MTR:	EEP002764
Kontaktisik:	Aet Ader
Telefon:	+372 56484931
E-post:	aet@b210.ee

SEPTEMBER 2020

SISUKORD

Jooniste nimekiri	2
1. ÜLDANDMED	3
1.1.1. Töö nimetus	3
1.1.2. Kinnistu andmed	3
1.1.3. Tellija	3
1.1.4. Projekterija	3
1.1.5. Lähteandmed	3
1.1.6. Üldist	3
2. VÄLIRUUMI KONTSEPTSIOON	5
2.1. LÜHIKIRJELDUS	5
2.3. HALJASTUS	13
2.4. MATERJALID	13
2.5. VALGUSTUS	14
2.6. VÄLIMÖÖBEL/INVENTAR	15
3. TÖÖDE JAOTUS	17

Jooniste nimekiri

Joonise nr.	Joonis	Mõõtkava
AS-02	ASENDIPLAAN	1:500

SELETUSKIRI

1.1. ÜLDANDMED

1.1.1. Töö nimetus

Nimetus: Lihula Vabadussõja mälestussamba pargi eskiisprojekt.

1.1.2. Kinnistu andmed

Aadress: Vabadussõja mälestussamba park, Tallinna maantee 28 (41201:002:0028) ja Pargi 1 (41101:001:0849)

1.1.3. Tellija

Nimi: Lääneranna vallavalitsus
Kontakt: Rein Kruusmaa
E-post: rein.kruusmaa@laaneranna.ee

1.1.4. Projekteerija

Nimi: OÜ b210
Aadress: Tatari 64, 10143 Tallinn, Harjumaa
Registrikood: 12350923
MTR: EEP002764
Arhitektid: Arvi Anderson, Kristian Taaksalu, Aet Ader, Mari Hunt, Nele Šverns, Karin Tõugu, Kadri Klementi
Kontaktisik: Aet Ader
Telefon: +372 56484931
E-post: aet@b210.ee

1.1.5. Lähteandmed

- Tellija lähteülesanne
- Lihula monumendipargi väliala valguslahendus vt LISA 1
- Dendroloogiline hinnang (koostaja: Olev Abner) vt LISA 2.

1.1.6. Üldist

Käesolev projekt käsitleb Lihula Vabadussõja mälestusmärgi pargi välisruumi.

Joonised, seletuskiri ja loetelud moodustavad terviku ja neid tuleb käsitleda koos. Vasturääkivuste ilmnemisel teavitada projekteerijat. Kõik muudatused (kõik mis ei viida ja ei plaanita viia ellu nii, nagu näeb ette arhitektuurne projekt), tuleb kooskõlastada projekteerijaga.

Kõik tootejoonised kooskõlastada arhitektiga. Konstruktiiivset lahendust kontrollib töövõtja.

pilt: vaade linnulennult

2. VÄLIRUUMI KONTSEPTSIOON

2.1. LÜHIKIRJELDUS

Kavandatud arhitektuurne projekt vastab tellija lähteülesandele ning aluseks olnud Lihula peatänav HEA AVALIK RUUM arhitektuurikonkursi võidutööle Hõbelauk. Kavandatav ruumikujundus asub Lihula Vabadussõja mälestussamba pargis.

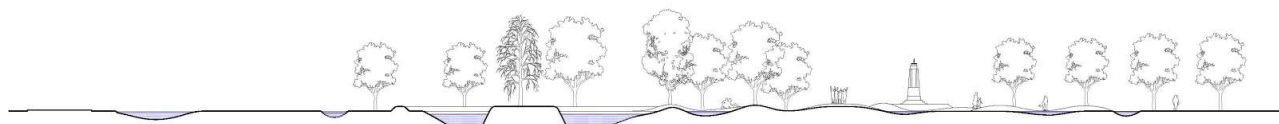
Eskiisprojekt on Lihula Vabadussõja mälestussamba pargi (Tallinna mnt 28) kujundamiseks avalikuks ruumiks, kus paikneb Vabadussõja mälestussammas. Välialaade eskiislahendus pakub välja ruumilise visiooni rikastamiseks mälestussamba parki tegevustega ja paremaks avalikuks ruumiks. Lahendus pakub suures plaanis võimalusi pargi ja esmatasandi tervisekeskuse parkla (mis toimib ka avaliku turuväljakuna) ühtseks ruumiliseks tervikuks muutmiseks.

Tallinna mnt 28 (Vabadussõja mälestussamba park) ja Pargi tn 1 jaguneb kolmeks eriilmeliseks alaks. Esimene osa on esinduslikum koos mälestussamba ja lipuväljakuga. Teine osa on orgaanilisem ja selle moodustab olemasolev puistu. Kolmanda osa moodustab reljeefne maastik koos nõgususte ja küngastega, mis tänu veetasemele tõusule ja langusele muudavad maastiku mänguliseks. Tekib omanäoline luhaala meenutav keskkond. Vabadussamba alal saab läbi viia pidulike üritusi, maapind on selles alal veidi ümbritsevast tõstetud ning killustiku padjal. Killustikupadi on kaetud mullaga ja seda katab muru. Vabadussõja mälestussambale ja lipuväljakule on koostatud terviklik valguslahendus koostöös AS Silman Elektriga (vt LISA 1). Vabadussõja samba kõrval asuvast lippude taldmikust on võimalik võtta elektrit erinevate sündmuste puhul.

Skeem: Mälestussamba park on jaotatud kolmeks eriilmeliseks alaks.

1. Esinduslik ja avar Vabadussõja mälestussamba pargiala
2. Reljeefne ning abstraktne tiigiala koos noorte puudega.
3. Mälestusmärgi taha jääv kaunis pargiala välja valgustatud vanade suurte tamme ja hobukastaniga.

Lõige - 1

pilt: vaade Lihula Vabadussõja mälestussambale. Tee on sillutatud betoonplaatidega. Teed ääristavad lillepeenrad. Ühe võimalusena on avarale rohealale külvatud erinevate lillede seemneid: moon, rukkilill.

Vabadussammas

Vabadussõja mälestussambani viib Tallinna maanteelt heledat tooni betoonplaatidest katend, mis toob ajaloolise monumendi esile. Vabadussambani viiv tee on ümbritsevast pinnast veidi tõstetud, et tagada kuiv rada ka märjal ajal. Samuti on pinnast tõstetud samba ja lipujalandi ümbruses. Lipujalandi juures on maapinda tõstetud betoonjalandi ülemise servani. Lipu ja monumendi vaheline ala on samas tasapinnas.

Monumendi jalam on perimeetris kaetud graniitplaatidega. Jalam on pealt kaetud graniitplaatidega. Nimeplaadid on puhastatud ja graveering värvitud, et tagada loetavus. Alternatiiv on koopia uued loetavad nimeplaadid lasta valmistada sobilikest graniitplaatidest (graniit peaks olema ühetooniline). Trepp tuleb konserveerida.

Tallinna maanteelt mälestussambani viiva tee servas olevad harilik elupuud (nr 160, 168, 169) ja hobukastan (nr 158) on likvideeritud, et avada vaade sambale.

pilt: vaade reljeefselt maastikult Vabadussõja mälestusmärgi poole.

Mälestussamba park

Monumendipargis on läbi viidud puittaimestiku ja haljastuse inventeerimine. Dendroloogilise hinnangu koostas Olev Abner Tallinna Botaanikaaiast. Haljastusena on püütud maksimaalselt olemasolevat haljastust säilitada. Tallinna mnt 28 puistu on mitmekesine ja keskmise liigirikkusega. Esindatud on 34 erinevat liiki puid, mille väärtusklassid varieeruvad I'ist eriti väärtuslikust puust kuni V väärtusklassi ehk likvideeritavani. Vabadussamba taga kasvavad tammed on eriti väärtuslikud puud (I väärtusklass), mis tuleb kindlasti säilitada. Mälestussamba pargis paikneb ka suur hulk kasepuid, mis on väärtuslikud ja parki rikastavad.

Dendroloog Olev Abneri kommentaarid Mälestussamba pargi puistule:

“Tegevuste planeerimisel tuleb arvestada, et pargis ülekaalus olevad kased on nii mullatöödele kui veerežiimi muutustele tundlikud. Kui mõnele kasele lähemal kui 5 m on vaja

kaevata, siis on oht, et puu jääb kiratsema. Kui kaevata päris kase tüve lähedal, kuivab puu $\frac{3}{4}$ juhtudel paari aasta jooksul pärast häiringut ära.

Veel tundlikumad on kuused – aitab 5 cm mullakihi juurtele peale vedamisest kui puu nõrgestub, tulevad ürasekid ja teevad puule otsa peale.

Märkimisväärne osa kuuski on juba praegu nõrgestunud – põhjuseks võib olla liigniiskus ja liiga tihe istutus – need puud langevad välja vast 10–15 aastaga. Seega kaob pargipuistust enamuse igihaljaid puud. Asemele saaks panna liigniiskusega paremini leppivad elupuud, nii harilikku elupuud, tema sorte kui hiiglelupuud.

Vanad tammed ei talu veerežiimi muutusi, eriti kuivendust.

Pargis kasvavad noored ja keskealised harilikud saared on kahjustunud taudist saaresurm, mis ei ole taandunud ja prognoositavalt ei taandugi. Osa vanu saarepuud on rahuldavas seisundis. Uusi saari ei ole põhjust juurde istutada. Mitmed saared tuleb likvideerida, teiste olemasolevate saarte võrade vajavad puhastamist kuivanud okstest, et tagada ohutus. Harilik saar on üks väheseid meie kodumaiseid suurekasvulisi puud, mille lehestik valgust läbi laseb. Harilikke hobukastaneid vaevavad väikese liblika – hobukastani keerukoi – röövikud, kes elavad lehtedes. Neist lahti ei saa ja nii on alates suve keskpaigast puude lehestik pruunitooniline.”

Eskiislahenduses on arvestatud dendroloogi seisukohtade ja hinnanguga ning tekkinud lahendus loob mitmekesise keskkonna.

Pilt: vaade suure tiigi poolt kagu suunda.

Veesilmad, veerežiim

Oluline osa veerežiimi korrigeerimisel on korrastatud kraavid ja suur tiik. Kraavid piiritlevad kenasti mälestussamba pargi servasid. Soovitus on neid laiendada, et veetaseme tõusule veel jõulisemalt reageeriks. Rajada kraavidele muldkehaga ülekäigud (vee läbipääs lahendada truubiga). Olemasolev tiik tuleb puhastada ja geomeetriat korrigeerida.

1930. aasta paanil on näha pargi teedevõrku ja vabavormilist tiiki. Praegu on tiik ruudukujuline, eskiislahenduses sulandub see kagus üheks tiigi ja küngaste reljeefiga. Tiigi kirde küljes paiknevad kaks pikka liimpuidust pinki ja loode küljes paikneb tõstetud muldvall. Pikad pingid kui ka muldvall pakuvad istumisvõimalust suure tiigi kaldal ja on avatud lõunapäikesele.

Olemasolevad puud veerežiimi tugevat muutmist ei talu. Eskiisprojektis pakutud reljeefse maastiku idee ei muuda ala veerežiimi jõuliselt, vaid toob selle muutumist ruumiliselt esile.

Pilt: reljeefne maastik toob veerežiimi muutused ja aastaegade vaheldumised ruumiliselt esile.

Suurest tiigist kagusse jääb looklev madalate nõgususte ja küngastega maastik. Maapinna võimendatud reljeefsus loob mitmekesise veetasemele reageeriva maastiku. Kuival ajal on looklev maastik taimkattega aas, kus puude all on palju meeldivaid piknikukohti peredele, sõpradele, külalistele. Kõrgema veetaseme korral koguneb reljeefi madalamatesse osadesse vesi, moodustades väikeseid madalaid veesilmi ja jättes seejuures kõrgemal asetseva

maapinna kuivemaks. Maksimaalse veetaseme korral moodustavad nõgusused ühtse terviku, mille vahel lookleb abstraktne rada. See annab pargile juurde olulise aastaegadele reageeriva ja muutuva huvitava kuppelmaastiku. Pargi tn 1 krundil on kasutatud samasugust geomeetriat.

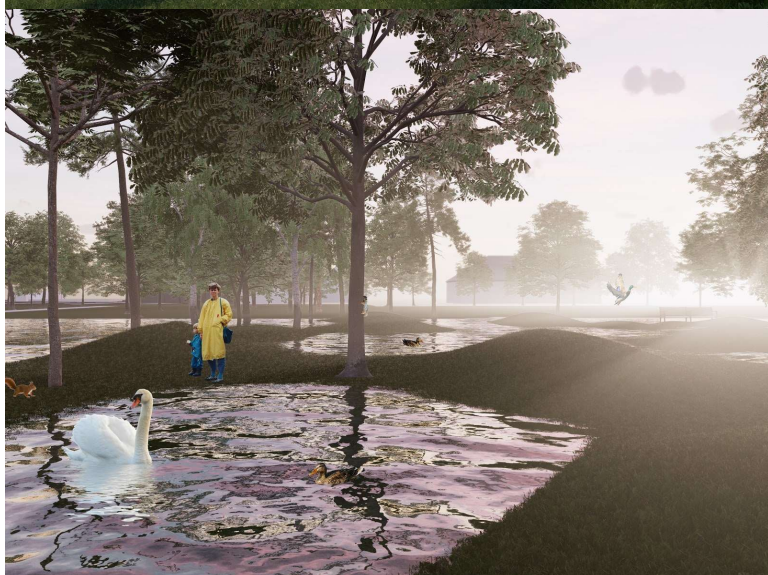

pilt: Suvisel kuival ajal pakub looklev aas mitmekülgseid pikniku- ja ajaviitekoht. Suuremate puude okste külge saab ajutiselt kinnitada kiiged, osade kõrgemate küngaste otsa seljatoe ja käetugedega pinke.

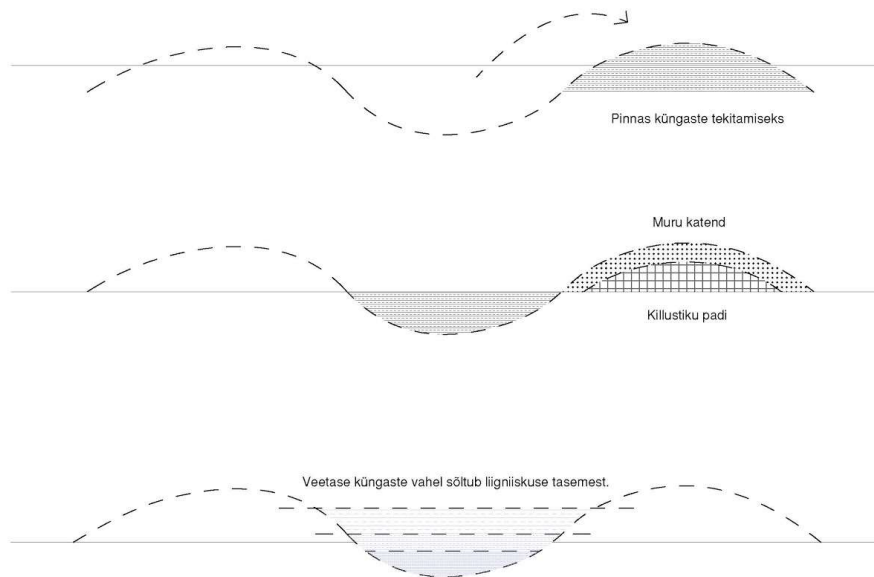
Niiske, reljeefne puude varjus olev maastik on kaetud Piet Oudolf stiilis spontaanse püsilillede peenraga.

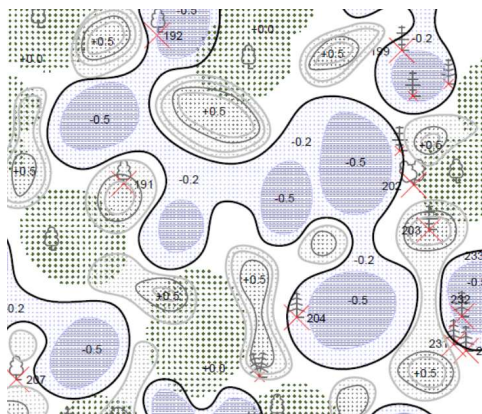
pilt: Kõrgema veetaseme korral moodustavad nõgusused maastikus madalaid veesilmi, mis rikastavad ja loovad täiesti eriilmelise pargi. Ühtlasi jääb reljeefi kõrgem osa kuivaks ja mugavalt jalutatavaks alaks.

pilt: Kõrgvee ajal moodustavad väikesed eraldiseisvad nõgusused ja künkad ühtse terviku. Kõrgem maapinna osa joonistab välja abstraktsed käigurajad madalate veesilmade vahel. Sügisesed ja kevadised kõrgveed teevad sellest kauni maagilise maastiku. Rohked veesilmad võivad kohale meelitada ka rändlinde.

Skeem: võimendatud reljeef on reaktiivne pinnaveetasemele. Kaevatud madalad nõgusused vahelduvad kuhjatud kõrgustega. Künkad rajada killustikupadjale, katta mulla ja külvata muruseemnega. Madalam reljeef koondab endasse vee ning kõrgem reljeef jääb kuivaks ka kõrgvee ajal. Vahelduv maastik võimaldab pargiala kasutada ka liigniiskel ajal.

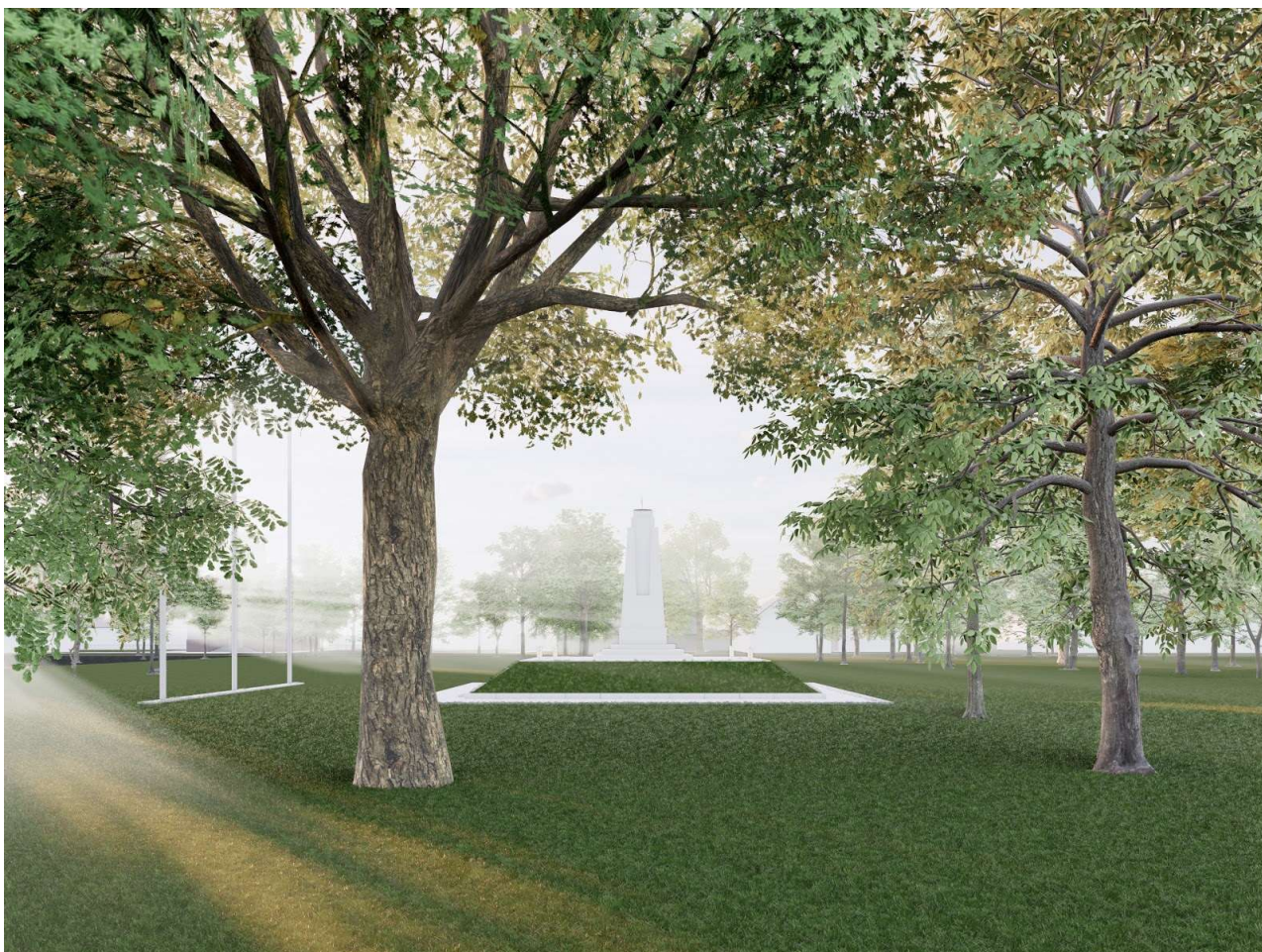

Olemasolevad puud ei talu veerežiimi tugevat muutmist. Puutüvede juures jääb maapind samasse tasapinda, et puud mitte kahjustada. Maapinna muutmise saab läbi viia puudest eemal, nende vahel. Kõrguste ja nõgususte täpne asetus ja paiknemine tuleb välja selgitada kohapeal, et see ei kahjustaks puude juurestikku ja edasist kasvamist. Pargi kagu osas on ette nähtud osa vananenud puude asendamist uutega. Olemasolev vananev pargipuistu vajab osalist värskendust.

2.3. HALJASTUS

Olemasolev kõrghaljastus tuleks maksimaalselt säilitada. Tallinna maanteelt mälestussambani viiva tee servas olevad harilikud elupuud (nr 160, 168, 169) ja hobukastan (nr 158) on likvideeritud, et avada vaade sambale. Langetada tuleks ohtlikud puud. Osa langetatud puudest saab jätta parki ja kasutada neid lihtsate välielementidena.

Täpsemad ettepanekud pargi haljastuse kohta vt dendrooloogilisest inventuuriaruandest LISA 2.

Pilt: Vabadussõja mälestusmärki ääristav park on liigirikas. Samba taha jäävate suurte puude võrad on delikaatselt välja valgustatud. Richard Hammer-Vasardi kavandi järgi 1935. aastal avatud mälestusmärk tuleb pargis soliidset esile.

2.4. MATERJALID

Monumendipargis on kasutusel kolme erinevat katendit. Vabadussambani viival teel kasutatakse ajas kestvaid helehülle betoonplaate, mis avavad vaate sambale ja toob selle esile. Vabadussamba ümber ning jalami peal on graniitplaadid.

Monumendipargis tiikide vahelele on loodud killustiku padjal murukattega kõrgem reljeef. See moodustab koos tiikidega multifunktsionaalse ruumi, kus saab seigelda. Killustikupadi hoiab reljeefi kõrgemad kohad liigniiskusest kuivemad ja sellel saab käia. Tekib omapärane looklev maastik, mis reageerib veetasemele ruumiliselt.

Pilt: omapärane looklev maastik, mis reageerib veetasemele ruumiliselt. Reljeefi kõrgem osa jääb kuivaks ka märjal ajal.

2.5. VALGUSTUS

Valgustid on kasutusel Vabadussõja monumendi, lippude ja mälestusmärgi taha jäävate suurte puude võrade välja valgustamiseks. Valgustusena on kasutatud madalamaid ja süvistatud valgusteid. Selline lahendus sobib esteetiliselt vabadussambaga ja lipuväljakuga. Samuti on välja valgustatud vabadussamba taga paiknevad vanade tammede ja hobukastanide võrad. Puude alused valgustid lähevad madalate postide otsa, et ei jääks rohumudru ja lume sisse. Välja on valgustatud puu küljes rippuv kiik, suure tiigi tõstetud serv ja pink monumendipargis. Valgustitüübid tuleb valgustusspetsialistiga täpsustada. Valgustid paigaldada vastavalt paigaldusjuhiste. Täpsemalt on monumendi valgustus kirjeldatud Lihula monumendipargi väliala valguslahenduses (vt LISA 1).

2.6. VÄLIMÖÖBEL/INVENTAR

Välimööblina on monumendipargis kasutusel selja- ja käetugedega puitpinnaga teraskonstruktsiooniga pingid. Samuti on prügikastid pinkide kõrval.

Osade suuremate puude otsa on ajutiselt riputatud kiiged ning pargis on statsionaarsed tugelel kiiged. Puudele riputatavad kiiged tuleb püstitada viisil, mis ei kahjustaks puid.

Võimalik on kasutada likvideeritud puude puitu abstraktsete istumispindade / palkid/ alade loomiseks.

Näide 1: Kadrioru pargis Tallinnas on langetatud puid kasutatud abstraktsel ja mängulisel viisil.

Näide 2: Pärnu välialal on kiiged kinnitatud suurte puude okste külge. Lihtne, praktiline ja väga meeleolukas lahendus pargis olenemata kasutaja vanusest.

Näide 3: Mälestussamba pargi mullastik on niiske ja viljakas. Küngaste ja soppide eskiislahenduse katmisel taimestiku / lilledega on lähtunud Piet Oudolfi spontaanse lillevälja loomise töövõtetest.

Pilt: vaade talvisele maastikule. Looklev pargiala pakub erilist kohtumisaika

2. TÖÖDE JAOTAMINE VABADUSSÕJA MÄLESTUSSAMBA PARGIS

On lahendatud Lihula Vabadussõja mälestussamba pargi alade jaotus ja üldprintsipiibid eskiisprojekti tasemel.

Mälestussamba park on jaotatud väljaehitamiseks lähtuvalt neljaks eriilmeliseks alaks.

1. Esinduslik ja avar Vabadussõja mälestussamba pargiala.
2. Pargi tn 1 krundi katmine veesilmade ja küngastega ning sidumine Tallinna mnt 33 krundiga ühtseks tervikus.
3. Reljeefne ning abstraktne tiigiala koos noorte puudega.

Oluline on lähtuda dendroloog Olev Abneri seisukohtadest ning olemasolevast puistust likvideerida ohtlikud puud.

I etapp

Välja arendada terviklikult Vabadussõja mälestussamba ala (vt tsoon 1).
(Mälestussamba katendi ja nimeplaatide uuendamine, käigutee katmine betoonplaatidega, pinnase tõstmise, valguslahenduse välja ehitamine).

II etapp

Puhastada, taastada ja laiendada olemasolevad kraavid pargi servades. Ehitada sillad. Korrastada ja puhastada olemasolev tiik. Ehitada välja tõstetud nõlv ja liimpuidust pingid.

III etapp

Rajada Pargi tn 1 krundile küngastest ja veesilmadest koosnev mänguline maastik.

IV etapp

Reljeefse ning abstraktse tiigiala välja ehitamine koos noorte puudega (vt tsoon 2).

Skeem: Mälestussamba pargi tzoneeringud.